

ابزارهای نوین مالی

(در ایران)

امین
هوشمندی مالی

۳	■ ابزار مشتقه
۴	■ انواع ابزار مشتقه
۵	■ قرارداد سلف
۶	■ قرارداد سلف موازی استاندارد
۷	■ قرارداد آتی
۸	■ قرارداد آتی سبد سهام
۱۰	■ اختیار معامله
۱۳	■ اوراق تبعی
۱۵	■ فروش تعهدی
۱۷	■ صندوق پشتوانه طلا
۱۹	■ بازخرید اوراق خزانه

تعریف

ابزار مشتقه ابزاری است که از بازارهای پایه‌ای مانند کالا، انرژی، ارز، پول و سرمایه مشتق شده‌اند. در این ابزارها، اصل دارایی جابه‌جا نشده و عملکرد قیمت ابزارهای مشتقه ناشی از تغییرات قیمت کالای مربوطه است و تحویل دارایی پایه و وجه در آینده صورت می‌گیرد.

نقش اقتصادی ابزار مالی مشتقه

- ❖ محدود کردن دامنه تغییرات قیمت،
- ❖ کاهش هزینه‌های تأمین مالی وام‌گیرندگان،
- ❖ تغییر کارآمد نسبت بدهی‌های ثابت به بدهی‌های با نرخ شناور،
- ❖ افزایش بازده دارایی،
- ❖ تعدیل سریع ساختار جریان نقدی دارایی‌ها برای انطباق بیشتر با وضعیت شرکت در بازار.

برتری بازار اوراق مشتقه نسبت به بازار نقدی

- ❖ پوشش ریسک،
- ❖ سرعت بیشتر در انجام معاملات،
- ❖ نقد شوندگی بیشتر.

۱

قراردادهای سلف

قرارداد سلف، توافقی است بین دو طرف که خارج از بورس منعقد می‌شود و به منظور خرید یا فروش یک دارایی در تاریخ آینده با قیمت مورد توافق دو طرف هنگام امضاء قرارداد تعیین می‌گردد و جزء قدیمی‌ترین و ابتدایی‌ترین قراردادهای مشتقه تلقی می‌شود.

۲

قراردادهای آتی

قرارداد آتی توافقی است بین دو طرف که در بورس منعقد می‌شود و به منظور خرید یا فروش مقداری معین و با کیفیتی مشخص از یک دارایی در زمان مشخصی در آینده با قیمت مورد توافق هنگام امضاء قرارداد تعیین می‌گردد.

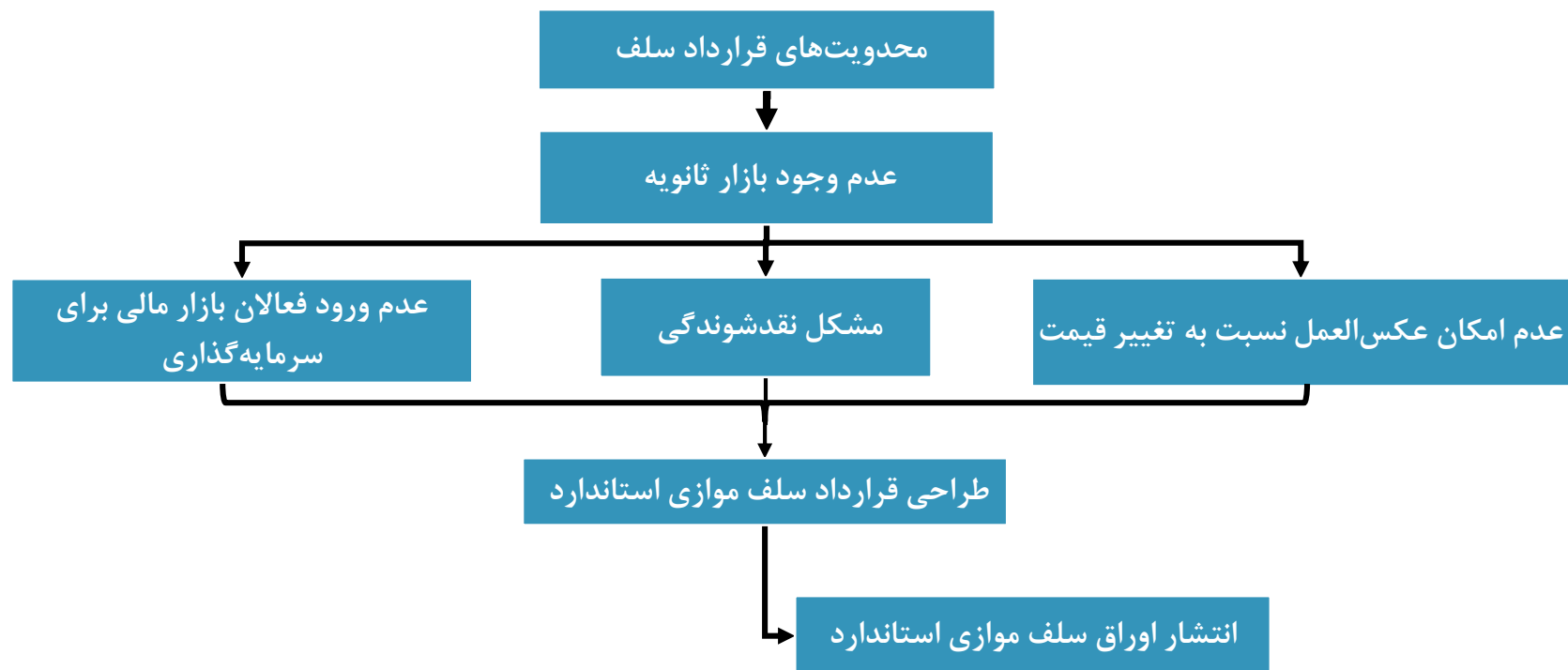
۳

قراردادهای اختیار معامله

اختیار معامله قراردادی دوطرفه بین خریدار و فروشنده است که براساس آن خریدار قرارداد حق (نه الزام و تعهد) دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت معین و در زمانی مشخص بخرد یا بفروشد.

تعریف

سلف قراردادی است که براساس آن مقدار معینی از دارایی پایه با مشخصات قرارداد سلف به فروش می‌رسد که وجه قرارداد مذکور باید نقدی پرداخت گردد و دارایی پایه نیز در سررسید مشخصی در آینده تحویل داده شود. قرارداد سلف علاوه بر تأمین مالی تولیدکننده کالا، خریدار و فروشنده را در مقابل نوسانات قیمت یا سود و زیان ناشی از تغییرات قیمت کالا در آینده مصون می‌دارد.

آمار معاملات:

- ❖ تاریخ اولین اوراق منتشر شده: ۱۳۹۴/۰۴/۲۲
- ❖ حجم اوراق منتشر شده: ۹۵،۰۴۹ میلیارد ریال
- ❖ قابل معامله در بورس کالا

مناسب برای شخص حقیقی و حقوقی

مزایای سلف موازی استاندارد
برای تولیدکننده و سرمایه‌گذار

امکان عکس‌العمل خریداران اوراق یا سرمایه‌گذاران به تغییر قیمت را با امکان واگذاری به شخص ثالث فراهم می‌نماید. (بازار ثانویه)

وجوه حاصل از فروش اوراق سلف موازی استاندارد این امکان را به شرکت می‌دهد که از آن برای تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های مختلف استفاده نماید.

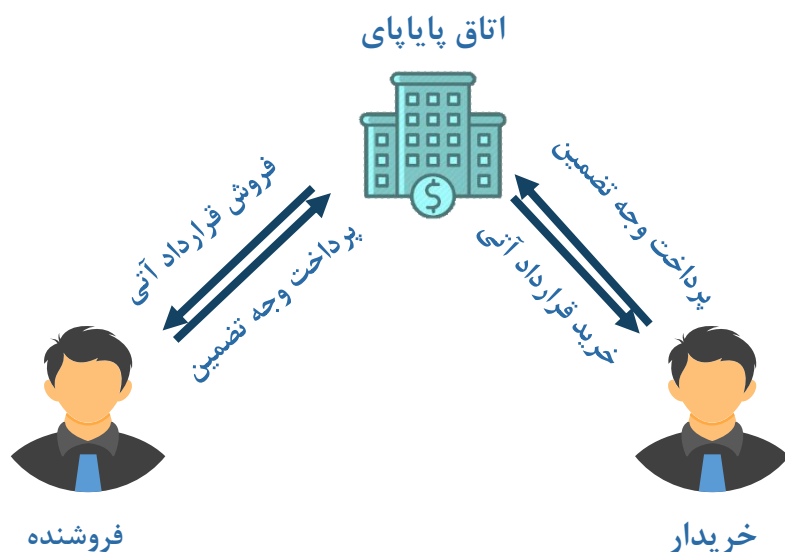
نقدشوندگی اوراق با حداقل سود تعیین شده در معاملات سلف موازی استاندارد با حضور بازارگردان در بازار سرمایه تضمین می‌شود.

معاملات سلف عادی و موازی استاندارد معاف از مالیات هستند.

تعریف

قراردادی است که بر اساس آن فروشنده متعهد می‌شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص، سهم یا سبد سهام را به قیمت مشخص بفروشد و در مقابل، طرف دیگر قرارداد متعهد می‌شود همان کالا، سهم یا سبد سهام با همان مشخصات را در سررسید معین بخرد.

دلایل عدم تطابق ابزارهای مبتنی بر شاخص با شرع مقدس:
عدم تأدیهی تقریباً صددرصد موارد این قراردادها، مالیت نداشتن مورد معامله (یعنی شاخص) و عدم امکان تحویل آن و در نتیجه صوری بودن معامله.

راه حل انجام شده:

تشکیل سبدی از سهام (سبد مرجع) برای رفع مشکل مالیت نداشتن دارایی پایه و در نتیجه منطبق شدن رفتار سبد پایه و سبد مرجع به لحاظ بازدهی.

۱- سهام موجود در سبد پایه باید دقیقاً همان سهام موجود در سبد مرجع باشد.

۲- نسبت هر سهم به کل سهام موجود در سبد، باید برای سبد پایه و سبد مرجع یکی باشد.

۳- حفظ تناسب اجزای سبد پایه با سبد مرجع پس از هر گونه تغییر در سبد مرجع از جمله اقدامات شرکتی و ورود و خروج شرکتها.

ویژگی‌های لازم
برای سبد مرجع

ابزاری برای کنترل و مدیریت ریسک

هدف

اروپایی (قابلیت اعمال در سررسید)

نوع اوراق

سازمان اوراق بهادار (آتی سبد سهام)

عرضه‌کننده

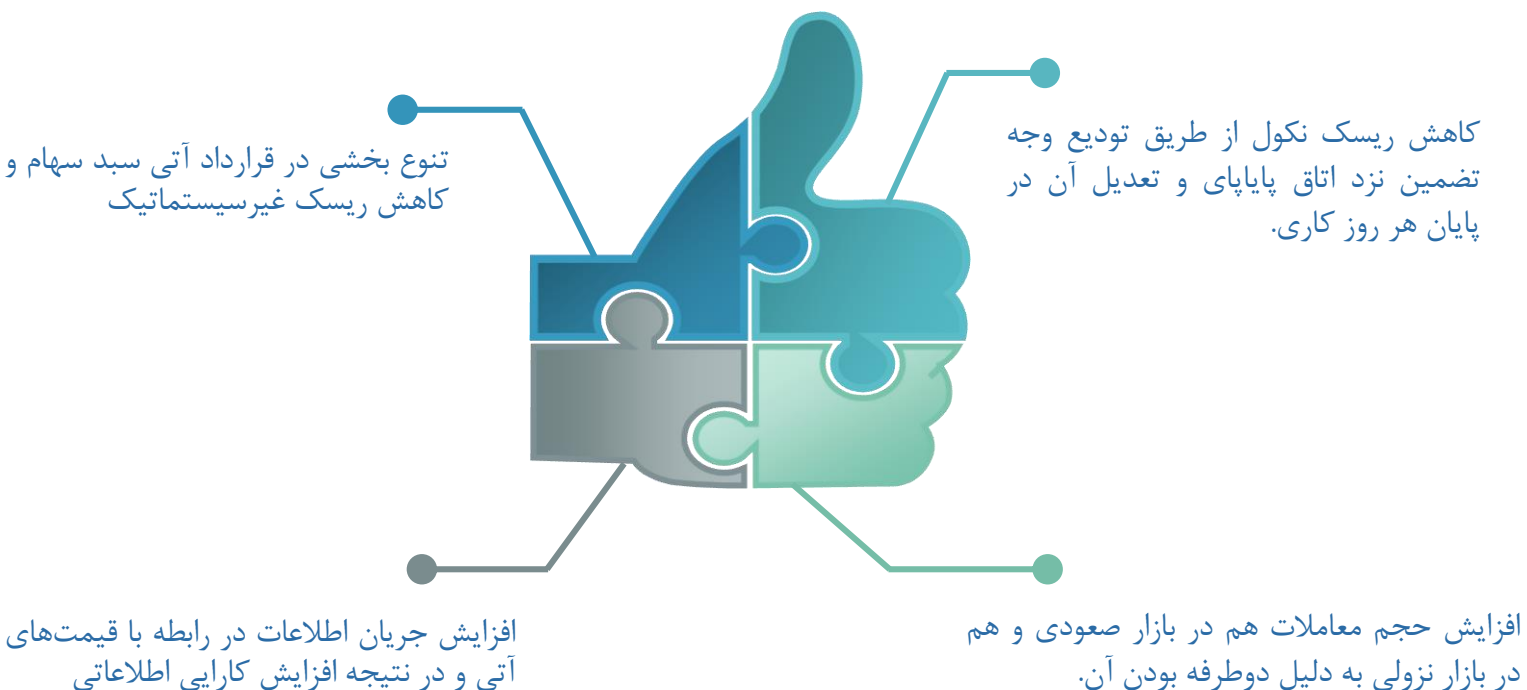
خریدار قرارداد آتی در زمان سررسید، می‌تواند سهام موضوع قرارداد را به قیمت اعمال از متعهد، بخرد یا تسویه نقدی کند یا قبل از سررسید پوزیشن خود را ببندد.

فرآیند استفاده

در بازار آتی به دلیل ماهیت تعهدی قراردادها، هنگام انجام معامله، مبلغی تحت عنوان وجه تضمین از طرفین معامله دریافت می‌شود.

شرط استفاده

مزایای قرارداد آتی سبد سهام

آمار معاملات (سهام - سبدسهام):

❖ اولین معامله ۱۳۹۴/۱۲،

❖ حجم معاملات ۱،۰۰۰،

❖ ارزش معاملات ۶۶۰ میلیارد ریال.

نمادهای معاملاتی موجود در بازار آتی:

❖ آتی ش بانک‌ها،

❖ آتی ش خودرو و قطعات،

❖ آتی ش فلزات اساسی،

❖ آتی ش فرآورده‌های نفتی،

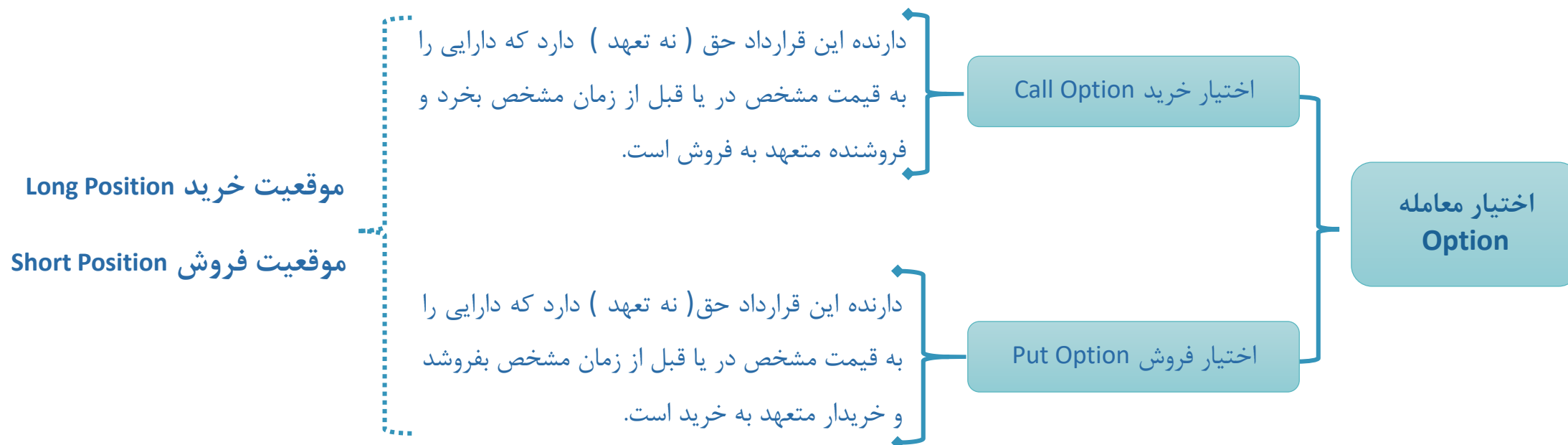
❖ و ...

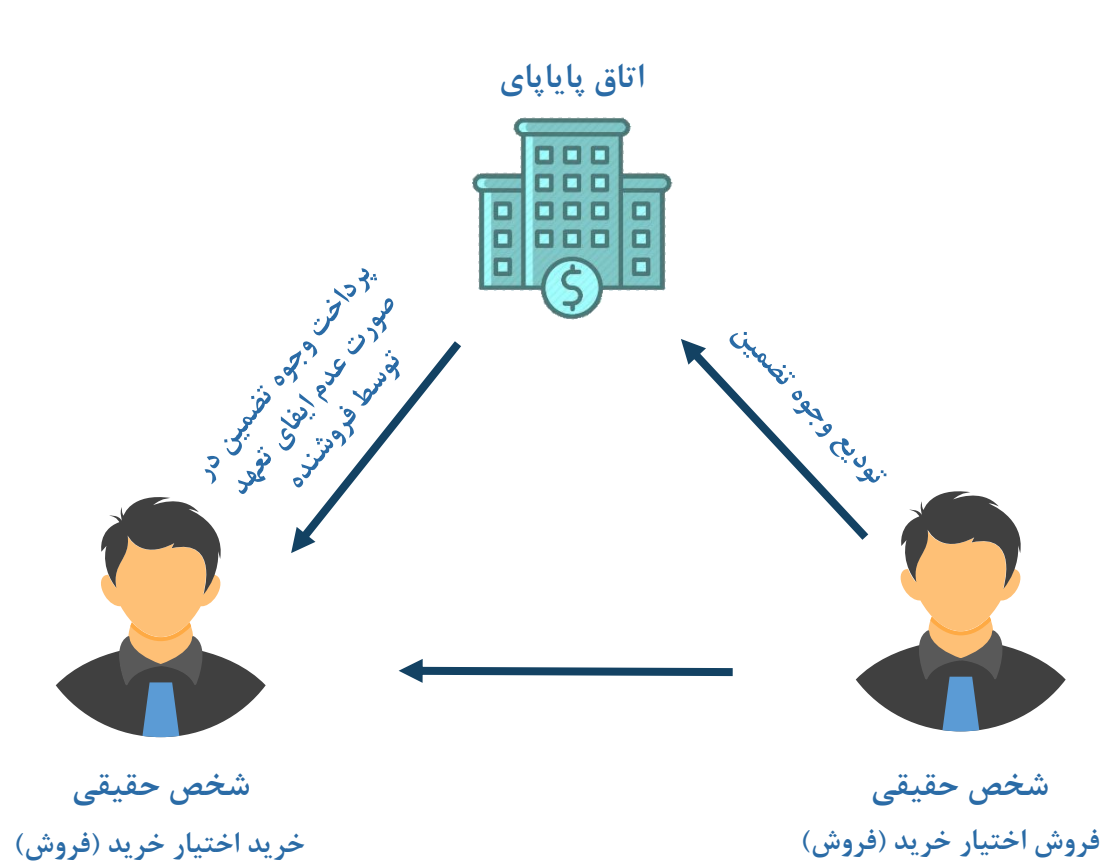
با توجه به حجم معاملات کم مناسب برای شخص حقیقی

تعریف

قراردادی است بین واگذارکننده اختیار (فروشنده یا صادر کننده اختیار) و تحصیل کننده اختیار (خریدار یا دارنده اختیار) برای خرید یا فروش دارایی تعهد شده بدین صورت که تحصیل کننده اختیار حق خرید یا فروش دارایی خاصی را (اعم از دارایی‌هایی مانند سهام، اوراق قرضه و یا دارایی غیرمالی) با قیمت مشخص و در تاریخ معین در آینده خواهد داشت.

ابزاری برای کنترل و مدیریت ریسک

هدف

اختیار فروش اروپایی یا آمریکایی (قابلیت اعمال در سررسید یا قبل از سررسید)

نوع اوراق

شرکت (ناشر) و سازمان اوراق بهادار

عرضه‌کننده

خریدار اختیار خرید (فروش)، با اعمال این اختیار، اختیار دارد سهام موضوع قرارداد را به قیمت اعمال از متعهد، بخرد (بفروشد) یا تسویه نقدی کند.

فرآیند استفاده

اتخاذ موقعیت فروش مستلزم تودیع وجه تضمین در اتاق پایایی سپرده‌گذاری مرکزی و تعدیل آن براساس تغییر قیمت دارایی پایه می‌باشد.

شرط استفاده

آمار معاملات:

- ❖ اولین معامله ۱۳۹۵/۰۹
- ❖ حجم معاملات ۱۲ میلیون
- ❖ ارزش معاملات ۷,۸۰۰ میلیارد ریال

نمادهای معاملاتی موجود :

- ❖ اختیار خ یا ف پارسان
- ❖ اختیار خ یا ف شپنا
- ❖ اختیار خ یا ف تاپیکو
- ❖ اختیار خ یا ف خودرو
- ❖ و ...

با توجه به حجم معاملات کم مناسب برای شخص حقیقی

مزایای قرارداد اختیار معامله

ترکیب راهبردهای مختلف در جهت کاهش هزینه.

کاهش ریسک نکول از طریق تودیع وجه تضمین نزد اتاق پایاپای و تعدیل آن در پایان هر روز کاری.

قرارداد اختیار معامله کاملاً اختیاری است، برخلاف قرارداد آتی که الزام‌آور است.

کنترل میزان ریسک از طریق محدود شدن ضرر خریدار به هزینه خرید حق اختیار و داشتن زمان کافی (تا سررسید) برای تصمیم‌گیری مناسب جهت خرید یا فروش سهم.

اوراق تبعی

تعریف

اوراقی است که براساس آن فروشنده متعهد می‌شود تعداد معینی از سهام شرکت را به قیمت مشخصی در تاریخ معین از سهامدار خریداری کند.

هدف

پوشش ریسک و بیمه سهام سرمایه‌گذار در برابر زیان احتمالی، تامین مالی برای شرکت ناشر.

نوع اوراق

اختیار فروش اروپایی (قابلیت اعمال در سررسید).

عرضه کننده

شرکت (ناشر) و یا سهامدار عمده.

فرآیند استفاده

در سررسید، خریدار این اوراق می‌تواند به شرط حفظ سهام پایه، با اعمال این اختیار، سهام خود را به قیمت تضمین شده بالاتر از قیمت روز انتشار، به فروش برساند.

شرط استفاده

نگهداری سهام تا سررسید و در صورت فروش سهام موضوع اوراق اختیار تبعی، اختیار مذکور هم منقضی می‌شود.

دارنده سهام

اختیار فروش تبعی

اختیار خرید تبعی

سهامدار عمده

- ❖ درصد سود و زیان با توجه به نوسانات قیمتی سهام تا تاریخ سررسید و قیمت خرید در سهام پایه، متفاوت است.
- ❖ از آنجایی که اوراق اختیار فروش تبعی قابلیت معامله مجدد را ندارند در نتیجه سهام پایه موضوع این اوراق نیز تا زمان پایان معاملات قابلیت معامله را از دست می‌دهند.
- ❖ تنها در صورتی که قیمت روز سهام پایه در تاریخ سررسید کمتر از قیمت اعمال باشد، اعمال انجام خواهد شد.

آمار معاملات:

- ❖ اولین معامله ۱۳۹۴/۱۲،
- ❖ حجم معاملات ۱۷,۴۵۴ میلیون،
- ❖ ارزش معاملات ۱,۰۳۰ میلیارد ریال.

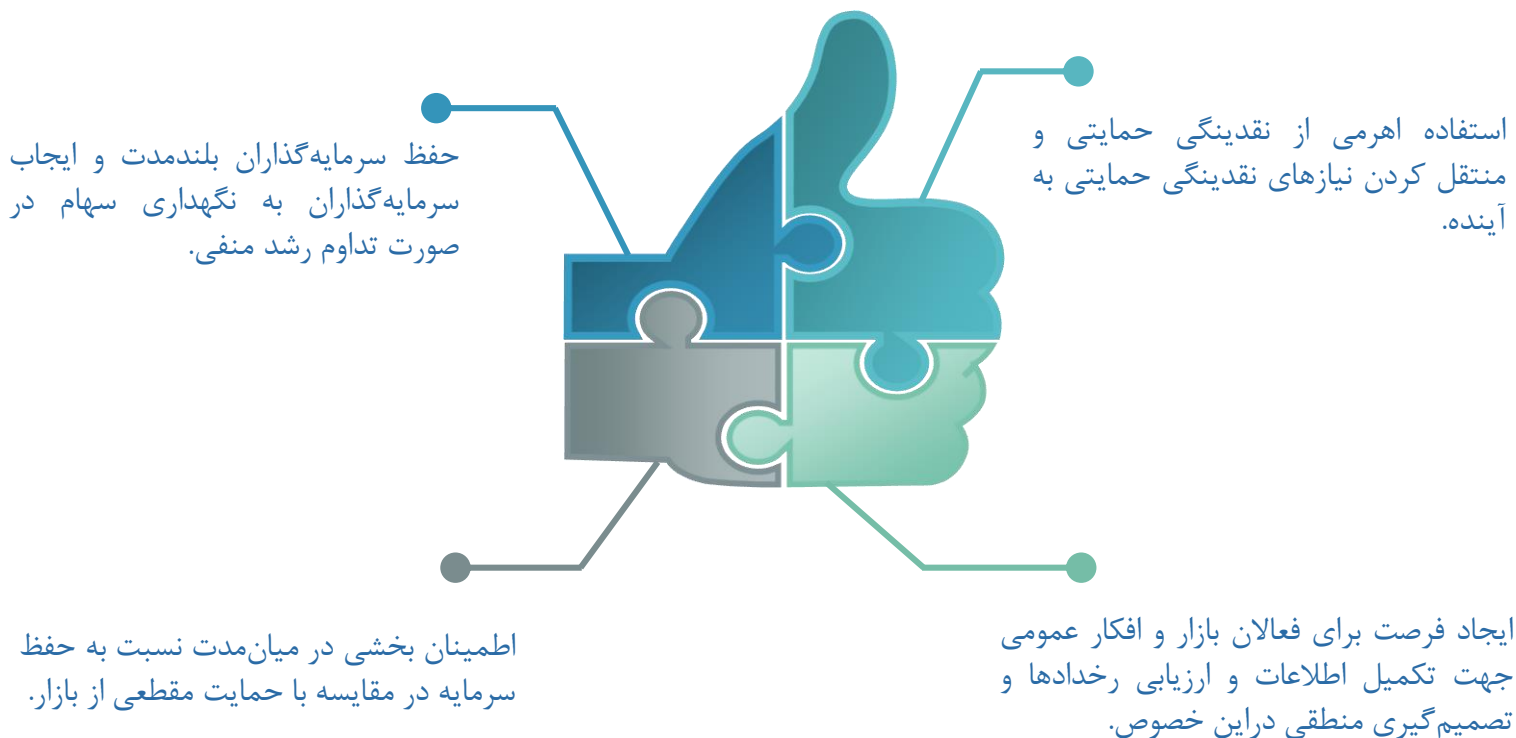
نمادهای معاملاتی موجود :

- ❖ اختیار ف ت پارس،
- ❖ اختیار ف ت صادرات.

مناسب برای شخص حقیقی و حقوقی

مزایای اوراق اختیار فروش تبعی

تعریف

در فروش تعهدی، فرد می‌تواند از سهامدار اصلی وکالت بگیرد و به وکالت از او سهام را بفروشد و در زمان مناسب همان سهام را با قیمت پایین‌تر بخرد و به این صورت از اختلاف قیمت خرید و فروش سهام سود کند.

مناسب برای شخص حقیقی و حقوقی

❖ رابطه بین مالک و فروشنده: بر اساس قرارداد وکالت،

❖ عدم تغییر مالکیت: انجام معاملات در کد مالک،

❖ منفعت مالک: سرمایه‌گذاری وجوه حاصل از فروش تعهدی توسط متقاضی (سپرده‌گذاری در بانک یا

سرمایه‌گذاری در واحدهای صندوق با درآمد ثابت)،

❖ راه‌اندازی در سال ۹۹ بر روی ۵ نماد بورسی.

دارنده سهام

انعقاد قرارداد فروش تعهدی
میان مالک و متقاضی

تحويل اوراق بهادار و
پرداخت حق‌الوکاله

متقاضی (فروشنده سهام)

فروش وکالتی اوراق
بهادار متعلق به مالک،
به دستور متقاضی

بازگرداندن اوراق بهادار

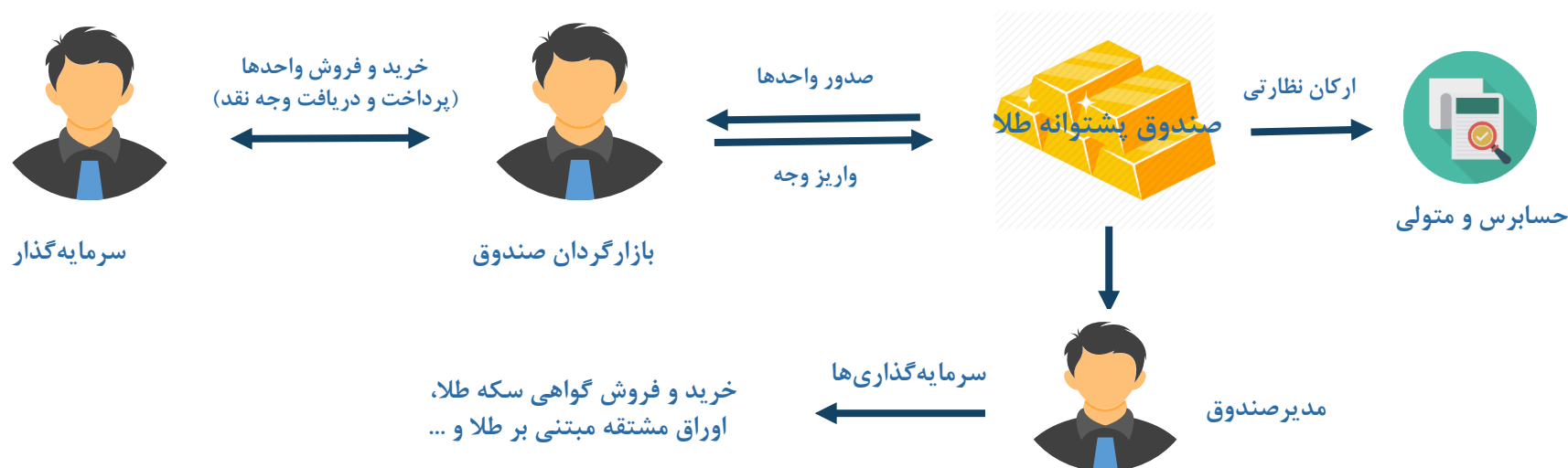
مزایا و ریسک‌های فروش تعهدی

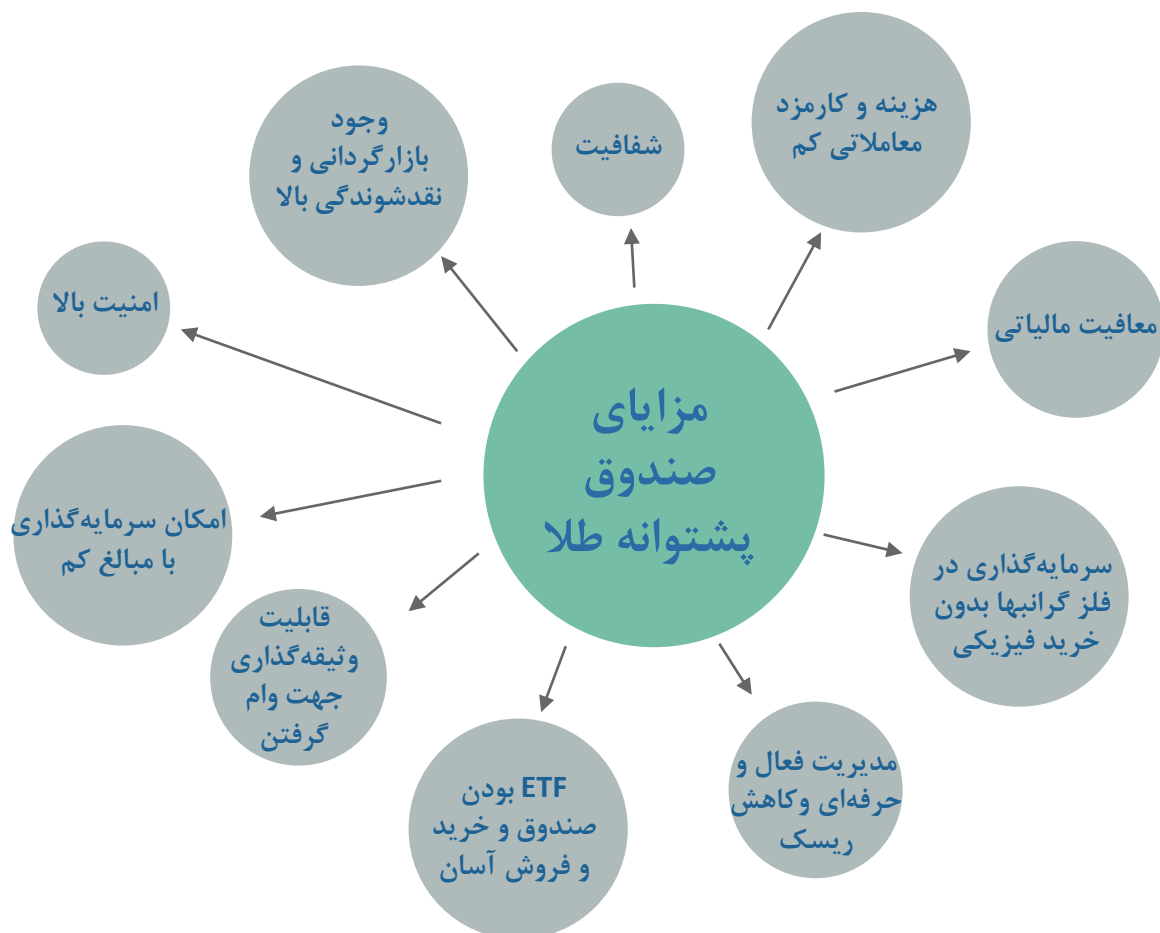
تعریف

صندوق سرمایه‌گذاری طلا (Gold Funds) نوعی از صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس هستند که سرمایه‌های جمع‌آوری شده از مشتریان را به جای خرید سهام، در گواهی سپرده سکه طلا و اوراق مبتنی بر سکه طلا سرمایه‌گذاری می‌کند.

- ❖ حداقل ۷۰ درصد سرمایه‌گذاری این صندوق‌ها در گواهی سپرده سکه طلا و اوراق مشتقه مبتنی بر طلا و مابقی در اوراق با درآمد ثابت سرمایه‌گذاری می‌شود.
- ❖ ویژگی گواهی سپرده سکه طلا: شفافیت قیمتی، در دسترس بودن قیمت روز و نقدشوندگی بالای آن نسبت به سایر انواع طلا.

صندوق های پشتوانه طلا در بورس ایران

صندوق پشتوانه طلای
زرافشان امید ایرانیان
سال تاسیس : ۱۳۹۶
نماد: زر
بازدهی از آغاز فعالیت :
٪۴۱۷

صندوق پشتوانه طلای
لوتوس
سال تاسیس : ۱۳۹۶
نماد : طلا
بازدهی از آغاز فعالیت :
٪۷۳۰

کیاک
صندوق طلا

صندوق مبتنی بر سکه
طلای کیان
سال تاسیس : ۱۳۹۶
نماد: گوهر
بازدهی از آغاز فعالیت :
٪۴۸۰

عیار

صندوق مبتنی بر سکه
طلای مفید
سال تاسیس : ۱۳۹۷
نماد: عیار
بازدهی از آغاز فعالیت :
٪۱۹۶

تعریف

بازخرید سهام (stock buyback) به این معنی است که یک شرکت بورسی، بعد از این که سهامش را به سهامداران و سرمایه‌گذاران دیگر عرضه می‌کند، در زمان مشخصی در آینده قسمتی از سهامش را دوباره خریداری کند.

در کشور ما ابتدا طبق ماده ۱۹۸ لایحه اصلاحی قانون تجارت، خرید سهام توسط خود شرکت، **قانونی نبوده است**.

بعد از چندین سال، با اعمال چند شرط و محدودیت، بازخرید سهام، طبق مصوب شورای عالی بورس و اوراق بهادار مورخ ۹۴/۰۴ **قانونی اعلام شد**. این محدودیت‌ها عبارتند از:

- ❖ تنها شرکت‌های سهامی بورسی و بازارهای خارج از بورس می‌توانند سهام خود بخرند.
- ❖ بازخرید را نمی‌توان هنگام پذیره‌نویسی سهام شرکت انجام داد.
- ❖ شرکت نه تنها نمی‌تواند به صورت عمده سهامش را بخرد، بلکه نهایتاً تا ده درصد از سهام شناور را می‌تواند خریداری کند و خرید سهام خزانه نباید سبب شود که سهام شناور آزاد شرکت پس از اعمال بیش از ۵۰٪ کاهش یابد.
- ❖ کل مبلغ بازخرید سهام خزانه در زمان تصویب هیئت مدیره ناشر، نمی‌تواند بیشتر از ۴۰٪ ارزش ویژه شرکت را کاهش دهد.

قرارداد ریپو، قراردادی است که براساس آن یک سرمایه‌گذار، اوراق بهادار خود را به سرمایه‌گذار دیگری می‌فروشد و به طور هم‌زمان متعهد می‌شود که همان اوراق بهادار یا معادل آن را در آینده و با قیمت از قبل تعیین شده و بالاتری بازخرید نماید. به عنوان یک ابزار مالی مناسب و کم هزینه برای تأمین مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد (در تاریخ نگارش این گزارش در ایران این قرارداد وجود ندارد).

قرارداد ریپو
Repurchase
Agreement

خریدار

بازخرید سهم توسط سهامدار عمده

فروشنده

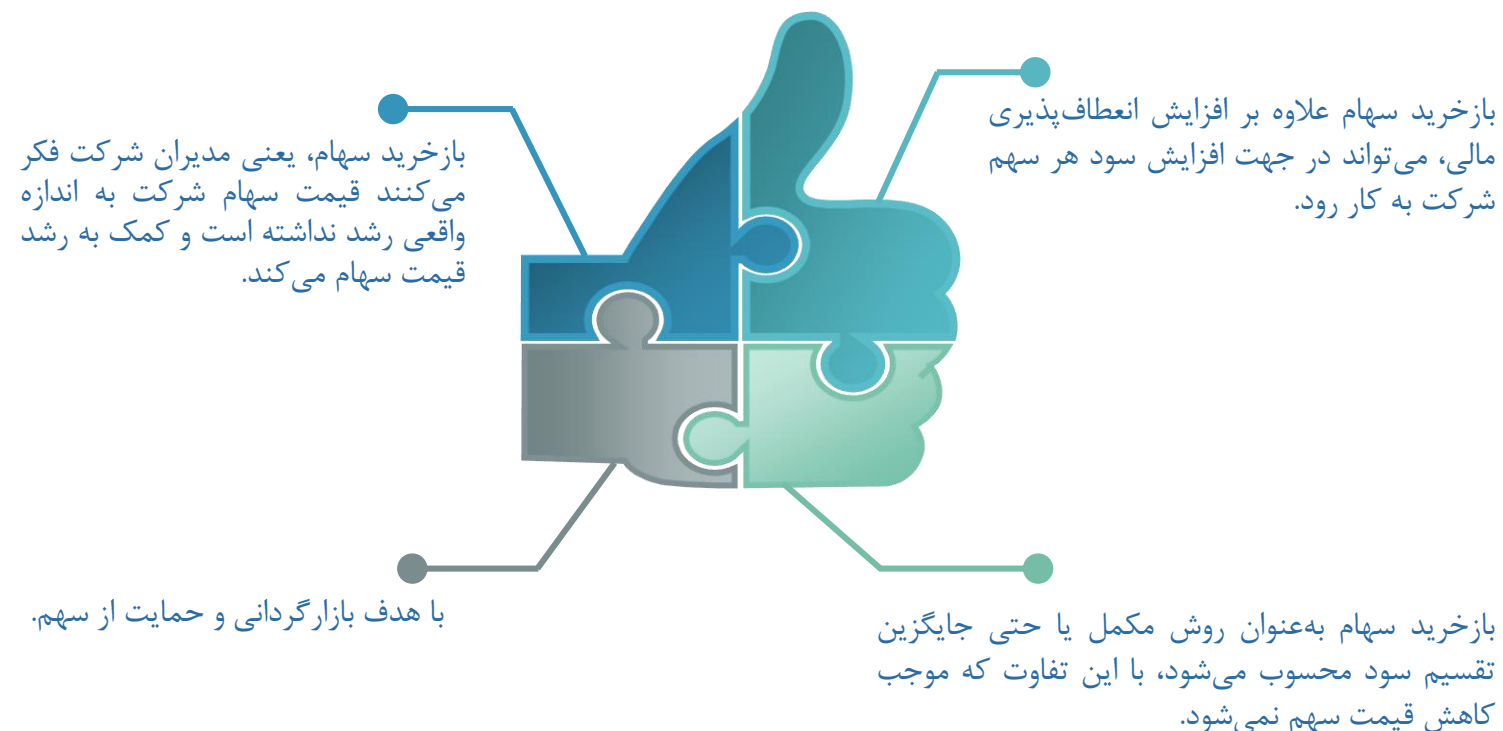
هدف
تقاضای سهام شرکت را بالا ببرند و در نتیجه با افزایش تقاضا، ارزش سهام شرکت هم بالا برود.

عرضه کننده
شرکت (سهامدار عمده).

فرآیند استفاده
شرکت با استفاده از وجه نقد مازاد خود نسبت به حمایت و بازارگردانی سهم، در طی بازه زمانی گفته شده در اطلاعیه، اقدام به خریداری متناسب با عرضه و تقاضای بازار خواهد کرد.

شرط استفاده
دارنده سهم (شخص حقیقی - حقوقی) می تواند در بازه زمانی مورد نظر سهم خود را به شرکت بفروشد.

مزایای بازخرید اوراق خزانه

❖ در تاریخ نگارش گزارش فوق شرکت کاما طبق

اطلاعیه منتشر شده در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶ بر روی سایت

کدال، با هدف حمایت و بازارگردانی سهام کاما، اقدام

به خرید ۶ میلیون سهام خزانه به قیمت بازار

می‌نماید، که نمونه‌ای از بازخرید اوراق خزانه است.

❖ با طراحی قرارداد ریپو که اوراق استاندارد شده‌ی

بازخرید اوراق خزانه است، تخصیص منابع بهینه در

بازار سرمایه به صورت بهینه‌تر انجام می‌شود.

تماس با ما

۰۲۱۴۳۶۹۲۰۰۰

info@aminib.com

www.aminib.com

تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع میرداماد
خیابان قبادیان، پلاک ۵۱

